

Культура II

09-26-2025

Тиждень #3

Лекція #9а:

Українське малярство під совєтською окупацією.
(початок – закінчення)

Завдання (з книжки *Українська Культура II*):

Прочитати:

Книжка «Культура II»

Лекція #9:

Українське малярство під совєтською окупацією.
ст. 50-52.

Виконати:

1. Дослідження – на **16 балів**
2. Знайдіть і выпишіть такі інформації про **одного українського маляра/ки** який/ка творили в другі половині 20-того століття (наприклад, А. Горська, О. Заливаха, Т. Яблонська, І. Марчук, В. Макаренко, В. Стрельников, Б. Сорока, Ф. Гуменюк, А. Соломуха, В. Сазонов, О. Ануфрієв, В. Патик, В. Манастирський, М. Сельська, Р. Сельський, чи інші які творили після 1953-го року):
 3. Ім'я. **1**
 4. Дата і місце народження і смерті. **1**
 5. Де жив / жила і працював / ла (в яких містах України чи світу). **2**
 6. Цікаві інформації про життя і долю. **2**
 7. Відомі малюнки. **2**
 8. Стиль в якому творить (наприклад: імпресіонізм). **1**
 9. Опишіть дві картини, пояснюючи що в ній специфічно віддзеркалює стиль в якому творив/ла, і чому ця картина вам подобається чи не подобається. Долучіть фото картин до вашого дослідження. **4**
 10. Що вам подобається чи не подобається про малюнки цього / цієї маляра/ки. **2**
- Бібліографія – звідки ви дістали ці інформації. **1**

УКРАЇНСЬКЕ МАЛЯРСТВО ПІД СОВЕТСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

СОЦРЕАЛІЗМ

Від 1934 р. комуністична влада примусила усіх мистців підчинитись нормам так званого "соцреалізму" — соціалістичного реалізму. Соцреалізм — це була загальна назва вказівок, яких мистці були зобов'язані дотримуватись за часів совєтської влади.

Малярство мало служити політичним цілям Комуністичної партії. Воно мало ідеалізувати та оспівувати життя в Совєтському Союзі, комуністичну систему, зображувати жорстоку совєтську дійсність у найбільш рожевому забарвленні. Мистецтво мало прославляти совєтських робітників, колгоспників, військовиків, зображати відданість людей ідеям

комунізму, оспівувати "братерство" українського та російського народів. Велику частину картин складали портрети комуністичних вождів, зокрема Леніна і довгий час Сталіна.

*В. Чеканюк. Перший комсомольський
осередок на селі. 1958 р.*

Малярі були зобов'язані малювати так, щоб бути зрозумілим масам, себто в реалістичному стилі, та уникати індивідуального мистецького пошуку. Таке засуджувалось, як "формалізм".

Державна контролє мистецтва та приневолєння мистців малювати за вказівками соцреалізму дуже заважала розвитку українського мистецтва. Створєно мало справді вартісних творів мистецтва. Дії совєтської

влади були скєрвані на те, щоб звести українське мистецтво до провінційного рівня.

ПІСЛЯСТАЛІНСЬКІ РОКИ

Після смерти Сталіна настало деяке полегшення ("відлига") для мистців. Дехто з них почав робити спроби, щоб вийти поза вузькі рамки соцреалізму. Але советський уряд продовжував боротися проти модернізму і далі забороняв виставляти картини, в яких проявлялись впливи модернізму.

До малярів, які творчо виділялись у той час, належали: Роман Сельський і його дружина Марія Сельська, Тетяна Яблонська, Витовт Манастирський, Володимир Патик, Омелян Ліщинський, Володимир і Людмила Лободи.

НЕКОНФОРМІСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО 1960-80-их РОКІВ

О. Заливаха, Калина. 1995, олія.

Мистців, котрі не малювали так, як того вимагав соцреалізм, називали нонконформістами. Вони не творили одного мистецького руху, не малювали одним стилем і не творили за єдиною тематикою. Їх об'єднувало тільки прагнення мати право на власний, індивідуальний підхід у мистецтві.

Серед них були такі, що стали учасниками руху спротиву (дисидентського руху) і зазнали переслідування та ув'язнення, наприклад, **Опанас Заливаха**, **Алла Горська**. Інші не старались виходити поза вузьке коло мистецьких однодумців, і тому советський уряд цих менше переслідував. Вони працювали самотньо, бо не мали змоги виставляти свої картини публічно.

До найбільш відомих українських нонконформістів належали: Володимир Макаренко, Феодосій Гуменюк, Іван Марчук, Володимир Стрельников, Віталій Сазонов, Антон Соломуха. Їхня творчість відзначається індивідуальними пошуками нових форм вираження.

Пояснення слів

дисидент — dissident

колгоспник — laborer at a collective farm

нонконформіст — non-conformist

соціалістичний реалізм (соцреалізм) — socialist realism

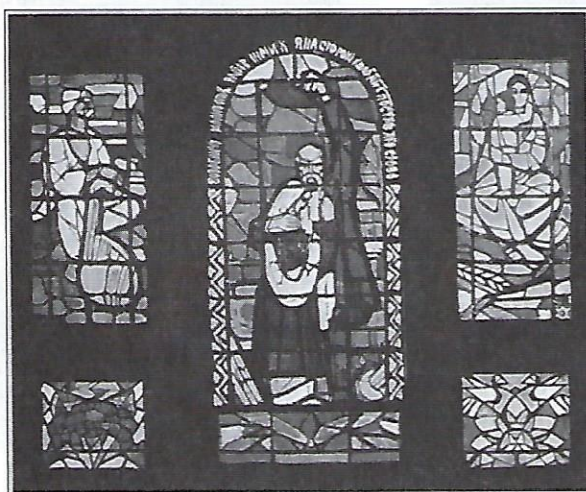
Закріплення

1. Що це "соцреалізм"? Чи дійсно він намагався відтворити дійсність, тобто бути реалістичним, як він називався?
2. Які завдання ставили більшовики мистцям?
3. Які теми переважали у соцреалістичному мистецтві?
4. Чому більшовицька влада боялась індивідуальних пошуків у мистецтві?
5. Назвіть найвизначніших малярів-шестидесятників. Які завдання вони ставили перед собою?

Вправа — аналіза

Для цієї вправи зверніться до картини Вілена Чеканюка "Перший комсомольський осередок на селі". Вона вважається одним із найкращих зразків соцреалізму. Уважно перегляньте його і дайте відповіді на такі питання:

1. Опишіть подію, яку ця картина представляє.
2. З правого боку маляр зображає комсомольців. Якими він показує їх?
3. З лівого боку маляр зображає селян, некомуністів? Якими він показує їх?
4. Які почуття до цих двох груп намагається маляр будити в глядачеві?
5. По чому можна сказати, що ця картина — "соціалістичний реалізм"?
6. Як ваші погляди про використання мистецтва для пропагандистських, політичних цілей?

Шевченко. Мати. Ескіз вітража, поставлений у фойє Київського університету і знищений після одного дня. Співавтори: А. Горська, О. Заливаха, Л. Семикіна, Г. Севрук і Г. Зубченко.